

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 114g/2025
privind excepția de neconstituționalitate a
articolelor 360 alin. (1) și 449 lit. b) din Codul de procedură civilă
*(dreptul de a formula apel și cerere de revizuire de către persoanele care nu
au participat la proces)*

CHIȘINĂU

11 septembrie 2025

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Sergiu LITVINENCO,
dlui Ion MALANCIUC,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA, *judecători*,
cu participarea dlui Cristian Rotaru, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 14 mai 2025,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 11 septembrie 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 360 alin. (1) și 449 lit. b) din Codul de procedură civilă, ridicată de dl avocat Alexandru Cebanaș, în interesele nei Vera Cebotari, în dosarul nr. 2rh-18/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Vladislav Holban de la Judecătoria Chișinău, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 8 aprilie 2022, dna Vera Cebotari a formulat o cerere de revizuire a hotărârii din 29 octombrie 2014 pronunțată de Judecătoria Botanica, municipiul Chișinău. Dna Vera Cebotari a motivat că principalele probe (procura și contractul de ipotecă) care au stat la baza hotărârii din 29 octombrie 2014 au fost declarate nule prin decizia Curții de Apel Chișinău din 17 iunie 2021.

4. În cadrul procesului, dna Vera Cebotari a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolelor 360 alin. (1) și 449 lit. b) din Codul de procedură civilă sub aspectul omisiunii legislatorului de a stabili că și persoanele care nu au participat la proces, dar care sunt lezate în drepturi prin hotărârea judecătorească au dreptul de a formula apel sau cerere de revizuire atunci când le-au devenit cunoscute unele circumstanțe sau fapte esențiale ale cauzei care nu au fost și nu au putut fi cunoscute.

5. Printr-o încheiere din 6 mai 2025, instanța de judecată a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis, în acest sens, o sesizare la Curtea Constituțională, în vederea examinării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20
Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nicio lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 54
Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 119
Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

Articolul 120
Caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor
hotărâri judecătorești definitive

„Este obligatorie respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești, precum și colaborarea solicitată de acestea în timpul procesului, al executării sentințelor și a altor hotărâri judecătorești definitive.”

7. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, sunt următoarele:

Articolul 360
Persoanele în drept să declare apel

„(1) Sunt în drept să declare apel:

- a) părțile și alți participanți la proces;
- b) reprezentantul în interesul apelantului, dacă este împuternicit în modul stabilit de lege;
- c) martorul, expertul, specialistul și interpretul, reprezentantul cu privire la compensarea cheltuielilor de judecată ce li se cuvine.

(2) Persoana interesată care a renunțat expres la apel în privința unei hotărâri nu mai are dreptul să declare apel. Renunțarea la apel se face prin depunerea unei cereri în prima instanță până la expirarea termenului de depunere a apelului.”

Articolul 447

Persoanele care sunt în drept să depună cerere de revizuire

„Sunt în drept să depună cerere de revizuire:

- a) părțile și alți participanți la proces;
- b) persoanele care nu au participat la proces, dar care sunt lezate în drepturi prin hotărârea, încheierea sau decizia judecătorească;
- c) Agentul guvernamental, precum și subiecții menționați la lit. a) și b) din prezentul articol, în cazurile prevăzute la art. 449 lit. g) și h).”

Articolul 449

Temeiurile declarării revizuirii

„Revizuirea se declară în cazul în care:

- a) s-a constatat, prin sentință penală irevocabilă, comiterea unei infracțiuni în legătură cu cauza care se judecă;
 - b) au devenit cunoscute unele circumstanțe sau fapte esențiale ale cauzei care nu au fost și nu au putut fi cunoscute revizuientului, dacă acesta dovedește că a întreprins toate măsurile pentru a afla circumstanțele și faptele esențiale în timpul judecării anterioare a cauzei;**
 - c) instanța a emis o hotărâre cu privire la drepturile persoanelor care nu au fost implicate în proces;
- [...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției

8. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că articolele 360 alin. (1) și 449 lit. b) din Codul de procedură civilă nu prevăd posibilitatea formulării unei cereri de apel sau de revizuire și de către persoanele care nu au participat la proces, dar care sunt lezate în drepturi prin hotărârea judecătorească, în special atunci când au devenit cunoscute unele circumstanțe sau fapte esențiale ale cauzei care nu au fost și nu au putut fi cunoscute persoanei.

9. Autorul pretinde că din cauza acestei omisiuni legislative se creează premise pentru existența a două hotărâri judecătorești irevocabile contradictorii în materie civilă. Autorul susține că o astfel de situație afectează certitudinea raporturilor juridice civile și dreptul de a exercita o cale extraordinară de atac, lipsind persoana de posibilitatea obținerii unei satisfacții efective în condițiile în care apărarea drepturilor și libertăților sale legitime nu poate fi realizată decât prin revizuire.

10. Autorul susține că omisiunea admisă afectează articolele 20, 119, 120 și 54 alin. (4) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

11. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

12. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură civilă, ține de competența Curții Constituționale.

13. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

14. Curtea reiterează că, odată ce excepția de neconstituționalitate ridică o problemă juridică a cărei rezolvare trebuie să preceadă soluționarea litigiului de care este legată, aplicabilitatea și relevanța normei contestate pentru soluționarea litigiului principal reprezintă o condiție esențială pentru admisibilitatea sesizării (HCC nr. 12 din 6 aprilie 2021, § 23).

15. Curtea reține că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză care are ca obiect o cerere de revizuire a unei hotărâri judecătorești. Având în vedere că examinarea cererii de revizuire se limitează la respectarea condițiilor de admisibilitate și la faptele pe care se întemeiază, Curtea constată că pretinsa omisiune a legislatorului, invocată de autorul sesizării, de a reglementa dreptul de a formula cereri de revizuire de către persoanele care nu au participat la proces, pe baza temeiului declarării revizurii prevăzut de articolul 449 lit. b) din Codul de procedură civilă, ar putea fi aplicată la examinarea admisibilității cererii de revizuire.

16. Referitor la articolul 360 alin. (1) din Codul de procedură civilă, Curtea menționează că dispozițiile acestuia se referă la subiecții cu dreptul de a formula apel și nu sunt aplicabile în cauza în care se examinează cererea de revizuire împotriva unei hotărâri judecătorești și a fost ridicată excepția de neconstituționalitate. Prin urmare, autorul excepției nu a demonstrat că norma contestată este aplicabilă cauzei, așa cum o solicită articolul 27 alin. (4) lit. c) din Legea cu privire la Curtea Constituțională nr. 74 din 10 aprilie 2025.

17. Curtea reamintește că excepția de neconstituționalitate manifestă nu doar o funcție preventivă, ci și una reparatorie, pentru că ea privește în primul rând situația concretă a părții lezate în drepturile sale prin norma criticată. De invocarea unei excepții de neconstituționalitate trebuie să profite, în primul rând, autorul acesteia, în caz contrar, acest instrument riscă să devină unul simulat, o *actio popularis*, pierzându-se, în aceste condiții, caracterul concret și efectiv al excepției (a se vedea DCC nr. 10 din 26 ianuarie 2021, § 20).

18. Așadar, obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie pretinsa omisiune a legislatorului de a reglementa dreptul de a formula cereri de revizuire de către persoanele care nu au participat la proces pe baza temeiului prevăzut de articolul 449 lit. b) din Codul de procedură civilă - au devenit cunoscute unele circumstanțe sau fapte esențiale ale cauzei care nu au fost și nu au putut fi cunoscute persoanei.

19. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența a cel puțin unui drept garantat de Constituție (a se vedea DCC nr. 78 din 3 iunie 2021, § 17).

20. Autorul sesizării susține că pretinsa omisiune din norma contestată afectează articolele 20 (*accesul liber la justiție*), 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*), 119 (*folosirea căilor de atac*) și 120 (*caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor hotărâri judecătorești definitive*) din Constituție.

21. Cu privire la incidența articolului 54 din Constituție, Curtea subliniază că acesta nu are o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabil, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție (a se vedea DCC nr. 29 din 16 martie 2023, § 20).

22. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că omisiunea legislativă poate constitui obiect de examinare al Curții Constituționale dacă prin aceasta este afectat un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 162 din 29 decembrie 2020, § 23).

23. Referitor la articolul 20 din Constituție, care reglementează dreptul de acces liber la justiție, Curtea menționează că această normă își găsește corespondența în dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care garantează dreptul de acces la un tribunal.

24. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat că articolul 6 nu este aplicabil, în principiu, în cazul procedurii în care este examinată o cerere de revizuire a unui proces civil care s-a finalizat printr-o hotărâre definitivă. Căile extraordinare de atac prin care se solicită redeschiderea procedurilor judiciare nu implică, în mod obișnuit, stabilirea drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, pentru că în privința acestora există o hotărâre care se bucură de autoritatea lucrului judecat. În măsura în care cauza este guvernată de principiul *res judicata*, nu se poate susține că cererea extraordinară subsecventă sau contestația prin care se solicită revizuirea hotărârii dă naștere unei pretenții justificate privind existența unui drept recunoscut în baza legislației naționale sau că soluția procedurilor în care se decide reconsiderarea aceluiași caz este decisivă pentru „stabilirea ... drepturilor sau obligațiilor cu caracter civil sau a unei acuzații în materie penală” (a se vedea *Bochan v. Ucraina* (nr. 2) [MC], 5 februarie 2015, § 44; *Xavier Lucas v. Franța*, 9 iunie 2022, § 31).

25. Având în vedere că la etapa admisibilității cererii de revizuire instanța de judecată verifică această cerere doar sub aspectul îndeplinirii condițiilor în care poate fi depusă, Curtea subliniază că problema ridicată de autorul excepției nu face incident articolul 20 din Constituție.

26. Cu referire la articolul 119 din Constituție, Curtea notează că părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac numai în condițiile legii. În acest context, Curtea reiterează că ține de competența legislatorului să instituie numărul căilor de atac și condițiile în care acestea pot fi exercitate, cu respectarea prevederilor Constituției (a se vedea DCC nr. 185 din 21 decembrie 2023, § 27).

27. Cu privire la articolul 120 din Constituție, Curtea notează că acesta stabilește caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor hotărâri judecătorești definitive. Curtea menționează că respectarea hotărârilor judecătorești se exprimă prin obligativitatea executării acestora. În acest context, Curtea reiterează că dreptul la executarea unei hotărâri judecătorești constituie parte

integrantă a dreptului de acces la justiție (a se vedea DCC nr. 185 din 21 decembrie 2023, § 28). Prin urmare, Curtea notează că raționamentele menționate *supra* sunt aplicabile, *mutatis mutandis*, și referitor la incidența articolului 120 din Constituție.

28. Referitor la pretinsa omisiune de a reglementa dreptul persoanelor care nu au participat la proces de a formula o cerere de revizuire atunci când drepturile acestora sunt lezate printr-o hotărâre judecătorească, Curtea observă că prevederile articolelor 447 lit. b) și 449 lit. c) din Codul de procedură civilă permit persoanelor care nu au avut calitate procesuală într-un proces civil, dar care sunt lezate în drepturi prin hotărârea, încheierea sau decizia judecătorească, să depună cerere de revizuire. Așadar, legislatorul a prevăzut un mijloc de protecție a persoanelor neimplicate într-un proces, în privința cărora instanța a emis o hotărâre cu privire la drepturile acestora.

29. De asemenea, Curtea observă că, sub aparența unor critici referitoare la afectarea normelor constituționale, de fapt, autorul excepției îi solicită Curții să interpreteze norma contestată. Interpretarea și aplicarea dispozițiilor legale în situații concrete excedează controlului de constituționalitate și reprezintă o competență exclusivă a instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr.182 din 14 decembrie 2023, § 26).

30. Având în vedere cele menționate, Curtea reține că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate în discuție nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2), (3) lit. d) și (4) lit. d), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a omisiunilor pretinse din articolele 360 alin. (1) și 449 lit. b) din Codul de procedură civilă, ridicată de dl avocat Alexandru Cebanaș, în interesele dnei Vera Cebotari, în dosarul nr. 2rh-18/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 11 septembrie 2025

DCC nr. 129

Dosarul nr. 114g/2025